

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke:

Rogaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Heskestad

Emne: Emne 2. Høytransport

Bygdelag:

Oppskr. av: B. Flom

Gard:

(adresse): Heskestad

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Det må ha vore få husmannsplassar i bygda, for ingen som no lever, kan minnst slike. I minns minne kjemur ein til at det i bygda var nokre små bustader på ligd grunn, gjerne med eit lite jordstykke attåt. To av desse, det eine ombyggd, står ennå. Men desse kjem ikkje inn under kategorien husmannsplassar.

På dei store gardane vart det nytta hest til heimkøyring av høyet, på mindre gardar vart det bore, eller om vinteren drage på ein liten slede eller ein stor brei kjelke. Ein kan seia at det no jamt over er slutt med å slå i utmarka, og det er mellom 20-30 sidan det vart slutt med det. Eit eller anna utmarktak kan det vera - ein ettersleng - og då serleg for mindre bruk i utkantlar av bygda.

2. Sidan det er slutt med utmarks-
slått, fell det bort med slekking av høyet eller innføring i utløv.
Då det var aktuelt, vart graset

bore i fangel mår vegen til tūrte-
plassen var stutt, ved lenger veg vart
det bore på tog (tāu), eller i brattende
duge på sloe? Det siste lite kjend her
Høybora vart lagd i fengjer på tāu med
hegl og snörd godt (børsvoll ikkje
kjend her). Beraren hadde ein tāu-
stung over kvarte aksel (falle) og tukke
så godt fast med tāuendane som
ein fekk over den eine aksla.

Beraren kunne reisa seg sjølv ved
at han holla seg bakover med bora
og sette holane godt i marka, gjorde
så eit snøgt kast framover, så han
kom på knea. ^{Ved hjelp av hjelparen framme og}
^{tukke i tāuendane.}

Notsekk vart nytta i fjell og i lende.
Sekken var av hamp eller bastetāu
og ein kunne få tre-fire bora i han.
Ein veit ikkje noko sers namn på denne
transporten (høgveiling?).

Løypestrung er kjend i bygda, men har
vore lite nytta. Såvidt ein veit er
det no to-tre av dei. Kipe og stillebore
har sikkert vore nytta på dei mindre
gardane før i tida, men ingen min-
ner det no.

Til framkyring av utslåttkøy vart det
på dei store bruk både sumar og
vinter nytta slide utan skoring.

Denne sleden var brei og sluttbyggd
og hørde godt i humpet og ugriitt lende.
For dei som måtte bruke folkemakt var
sleden mindre.

3 Køyet vart køyst heim både sumar og
vinter. Utslåttkøa vart fyrst fylt, og

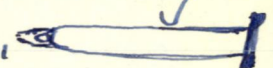
vart det meir høg enn som ríndest
i ho, vart det kóyal heim enn summan.
Hóyet i útslåtthóia vart som regel
kóyd heim på vintufoie.

4. Til hógkóyring vort nýttla langkjere
mud to hjúl og grindar på sidene
og i endane. Vanlig vort denne kóy-
redoring kalla hjúlslegrind (hógvogn)
síðlegar har nammit hógslide vorte
brúkt. Hógslide mud miar framme
og hjúl baki er ikkje kjend her no,
men trúleg har han i gamal tid
vort nýttla her. Vintersledane har
skoring, men ikkje sumarsledane.

Ein kjemur ikkje til at det var nokon
lov eller regel for kvar ein kúme
brúka disse kóyredoringane. Tjettur-
singet i Rogaland vedtok i sí tid
reglar for felgbrúdden på hjúla. Samu
vogna vort nýttla til báðe hóg-og
kornkóyring. Hóggrunda som numnt
svafu var síðlegar av breimar og
vart fest til kjera mud kappar i
jambóylar, gjemu tre på kvar side.
No er gjemu nýttla faste endestykke
og sídegrundane er antan vanlig tæ-
nelt eller og slánnett. Disse kan
lettvint sleppast ned ved hógvlesinga.
Ved kúmkóyring av útslåtthóg har
det trúleg síðlegar vort nýttla skindur
krókler eller anna for á halda hóyet
pá vognar eller sleden. Fór vort det
lest i fengju, men no går det mud
hóg gaffel, og ein kan rekka omlag 4

4.

bírar í lasset. Reglar for siste lasset
gjennur ein ikkje til, men omang ein
gong vart det gjerne del stoisle, ikkje
noko høg måtte liggja att, alt måtte
skrapast saman.

Lasset vart festa und høgslong som
i mange høve var laga av djálv-
vaksen klüft i eine enden og isett
endestykke i den andre.

eller og av to slenker med endestykke.
. I kvar ende var det ein

saustump, lengst var den ein skülle
gyrda (knappa) med. Det vart kalla
gyrdakau. Some tider vart gyrdt
beru und sau, eit vanleg bírabau
med Q hegl. Hegla var gjerne av
eine fôr, no myklar dei jam.

For hývogn eller slide vart nytta
beru ein hest. Traktor vert og brúkt no.

5. Ykkje aktüell her i bygda.

6. Hógt vart koyrt fram på slide
og kvar laut brýta for seg.

23/11-1953